Oświadczenie złożone
przez senatora Waldemara Witkowskiego
w dniu 13 kwietnia 2026 r.

Oświadczenie skierowane do ministra finansów i gospodarki Andrzeja Domańskiego

Szanowny Panie Ministrze!

W związku z wejściem w życie od dnia 1 stycznia 2025 r. nowych zasad finansowania jednostek samorządu terytorialnego, polegających m.in. na zastąpieniu części oświatowej subwencji ogólnej mechanizmem tzw. kwoty potrzeb oświatowych, zwracam się z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska Ministerstwa Finansów w zakresie skutków tych regulacji dla gmin przygranicznych.

Problemem wielu gmin położonych na terenach przygranicznych pozostaje fakt, że część ich mieszkańców podejmujących zatrudnienie poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej odprowadza podatek dochodowy w państwach zatrudnienia. W konsekwencji dochody wspomnianych gmin z tytułu udziału w podatku PIT pozostają relatywnie niskie, mimo że mieszkańcy faktycznie zamieszkują na tym terenie, a ich dzieci korzystają z lokalnej infrastruktury oświatowej. Może to prowadzić do pogłębienia dysproporcji finansowych między gminami przygranicznymi a pozostałymi gminami.

Mając na uwadze powyższe, uprzejmie proszę o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania.

1. Czy Ministerstwo Finansów widzi możliwość wprowadzenia mechanizmu wyrównawczego, który w praktyce pełniłby funkcję analogiczną do funkcji dawnej subwencji oświatowej, pozwalającego uwzględnić specyfikę gmin przygranicznych? Wprowadzenie czynnika korygującego uwzględniającego uwarunkowania dochodowe gmin przygranicznych mogłoby wpłynąć korzystnie na ograniczenie nierówności dochodowych.
2. Czy rozważana jest możliwość wprowadzenia rozwiązań inspirowanych systemami stosowanymi w krajach Beneluksu, np. zastosowania specjalnych statusów dla miejsc przygranicznych, rekompensat między państwami lub innych mechanizmów wyrównawczych, związanych np. z podejmowaniem pracy na terytorium państwa sąsiadującego, ale w określonej w kilometrach odległości od miejsca zamieszkania pracownika?
3. Czy Ministerstwo Finansów analizuje możliwość wprowadzenia alternatywnych instrumentów rekompensujących, jak przypisanie części wpływów z podatku od towarów i usług, np. na poziomie 1%, do budżetów gmin przygranicznych? Podatek VAT związany jest z miejscem realnej aktywności ekonomicznej mieszkańców, więc takie rozwiązanie mogłoby chociaż częściowo rekompensować gminom przygranicznym zmniejszone udziały w podatku dochodowym.

Będę wdzięczny za przedstawienie stanowiska ministerstwa w przedstawionej sprawie mającej wpływ na poziom finansowania zadań oświatowych, a tym samym na zapewnienie uczniom równego dostępu do edukacji, niezależnie od miejsca zamieszkania.

Waldemar Witkowski
senator RP